

Oponentský posudek disertace Mgr. Jana Kaňky: Reakce fortifikačních systémů českých hradů na nástup palných zbraní. Západočeská univerzita v Plzni 2019.

127 str. textu, 63 obr., grafické přílohy označené jako Fig. 1 až 23, CD-R.

Po Úvodu (str. 7-8) následuje druhá kapitola obsahující prostorové, chronologické a formální vymezení práce (str. 9-15). V třetí kapitole „Metody výzkumu“ (str. 16-25) najdeme rozbor, nebo spíše přehled, literatury, popis terénního průzkumu a práce s lidarovými daty. Součástí kapitoly je také metodika zpracování rozsáhlé databáze českých hradních areálů nedisponujících možností obrany palnými zbraněmi. Vedle názvu, okresu, data založení s možnou odchylkou a topografické lokalizace, obsahuje jen údaj o morfologii terénu v němž byl areál umístěn (ostrožna, rovina, kupa, návrší, skála, svah). Druhá databáze obsahuje hradní areály schopné obrany palnými zbraněmi, v níž kromě názvu, okresu, data založení s možnou odchylkou a polohy, autor uvádí i charakter prvků aktivní obrany. Práce je založena právě na statistickém vyhodnocování vztahu těchto prvků.

Ve čtvrté kapitole (str. 26-29) popisuje autor postup bádání a hypotézy týkající se změn polohy, reakcí fortifikačních prvků na nástup palných zbraní, vývoje aktivní obrany a kombinace fortifikačních prvků.

Pátá kapitola je věnována palným zbraním a jejich dokladům na českých hradech (str. 30-41). Velká pozornost je zde věnována typologii střelen.

Šestá kapitola „Vývoj fortifikační architektury do počátku 15. století“ (str. 42-50), označená jako exkurz 1, je vhodným úvodem k problematice a mohla být zařazena hned v úvodu. Veliké zaujetí autora tématem je zřejmé z toho, že většinu lokalit (autor uvádí lokací) navštívil a poznal z autopsie. Je škoda, že svoje názory nepodpořil vlastní dokumentací.

Kapitola „Analýza bodových fortifikací“ (str. 51-85) obsahuje vybrané charakteristické objekty, u nichž autor vychází z dobré znalosti literatury, které však samostatně hodnotí. Je škoda, že u některých chybí odkaz na dokumentaci, na níž by bylo možné závěry kontrolovat (Krasíkov, Lipnice, Doubravské Hory, Potštejn, Tolštejn, Maidštejn, Kostomlaty, Rabí, Landštejn, Helfenburk, Kumburk, Svojanov). V některých případech (Doubravské Hory, Tolštejn) chybí citace.

Jádrem práce je osmá kapitola „Testování hypotéz“ (str. 86-103), v níž autor za pomoci statistických metod testuje hypotézy týkající se vztahu palných zbraní k poloze, fortifikačním komponentám, prvkům aktivní obrany a vztahu bodových a liniových fortifikací. Výsledky jsou pak uvedeny v kapitole „Shrnutí navrhovaného modelu vývoje“ (str. 104-115), v níž autor uvádí zajímavé výsledky týkající se chronologie využití některých fortifikačních prvků. Patrně zbytečně byla podkapitola „Neobvyklá řešení“ (str. 111-114) označena jako exkurz 2, protože se jedná o integrální součást výkladu.

Práce je uzavřena stručným závěrem (str. 115-116). Autor správně považuje zjištěné skutečnosti za určité tendence vývoje, i když výjimečně (str. 108) je označuje za zákonitosti.

Předložená práce netradičním a inovativním způsobem zpracovává problematiku vztahu palných zbraní a fortifikačních systémů. Z tohoto hlediska má pro obor castelologie veliký význam. Výsledky práce jsou velmi zajímavé a jsou původním konkrétním přínosem autora k problematice.

Velikým nedostatkem práce je nedostatečná jazyková úroveň. Disertaci jsem četl s tužkou v ruce a opravoval množství překlepů, pravopisných a gramatických chyb, nedokončených vět, stylistických nepřesností, chybějících citací a dalších formálních nedostatků. Seznam použité literatury je nejednotně zpracován a obsahuje rovněž mnoho chyb. Pokud autor používá zkratky názvů periodik, tak je nezbytné uvést jejich seznam. Další chyby jsou i v popisu obrázků. Celá práce dělá dojem spěchu a nedokončenosti.

Pro vyjádření k publikačním aktivitám autora nemám podklady.

Jedná se o metodicky zajímavou a inovativní disertační práci, která však ještě není po formální stránce hotová a proto ji **nedoporučuji k obhajobě**. Naproti tomu doporučuji autorovi práci pořádně přečíst, opravit chyby a nechat před odevzdáním zkontrolovat. Dále doporučuji doplnit vyobrazení s důrazem na vlastní poznatky.

V Brně dne 13. května 2019.

Prof. PhDr. Josef Unger, CSc.